VERENIGING OUD BROEK IN WATERLAND
Verslag over het jaar 1994

Omslagfoto:
Voordeur van het gerestaureerde huis aan het Havenrak nr. 5

Inleiding

In 1995 is het 30 jaar geleden, dat de Vereniging Oud Broek werd opgericht (5 april 1965). Sindsdien is de taak van "Oud Broek" niet veranderd, namelijk *"..het dorps- en landschapsschoon van Broek in Waterland te bewaren, te beschermen en waar mogelijk uit te breiden, het gevoel voor het eigen karakter van de gemeente bij haar ingezetenen te ontwikkelen en de plaatselijke geschiedenis te bestuderen en in geschrift vast te leggen."*[1]

Dientengevolge hield de Vereniging zich in het eerste decennium van haar bestaan voornamelijk bezig met restauratie-problemen en wat daarmee samenhing. Naast lezingen, die van begin af aan georganiseerd werden om bepaalde facetten van haar doelstellingen te belichten, publiceerde de Vereniging vanaf 1972 regelmatig de Broeker Bijdragen, waarmee het bovengenoemde voornemen de plaatselijke geschiedenis in geschrift vast te leggen vervuld werd. Hierbij mag niet onvermeld blijven, dat rond 90% van die tot vandaag verschenen 36 Broeker Bijdragen te danken zijn aan de mede-oprichter van de Vereniging Oud Broek, de 1992 overleden heer A.P. Bruigom en aan J.W. Niemeijer, wiens grote kennis van de Broeker historie voor het bestuur nog steeds onmisbaar is.
In de loop van jaren ontwikkelde zich bovendien nog iets, waarop oorspronkelijk het oogmerk van de Vereniging geenszins gericht was, namelijk het opbouwen van een eigen collectie. Het begon met foto's, boekjes en brochures, die de Vereniging als schenking ontving. Dank zij de goedgeefsheid van verschillende Broekers groeide de verzameling zodanig, dat het in de laatste jaren zinvol bleek op bescheiden schaal het een en ander als aanvulling aan te kopen.

Ondertussen is de situatie waarin ons dorp verkeert gewijzigd: wij zijn geen zelfstandige gemeente meer, de dorpskom is inmiddels beschermd dorpsgezicht en, op De Erven 10-14 en Keerngouw 16 (oude werkplaats van Tinkelenberg) na, zijn nu alle panden, die van historisch en algemene waarde voor Broek zijn, gerestaureerd en hersteld. Hoe en wan-

---

1 Uit het jaarverslag over 1965.

neer dit gebeurde is na te lezen in het door Ed van Schaagen samengestelde overzicht over 30 jaar "Veranderingen in het dorpsbeeld".
In dit opzicht heeft het dorp zeker een positieve ontwikkeling doorgemaakt.
Niet alle moderniseringen zijn echter een verbetering: de uitbreiding en vernieuwing van de N 247 en de herstructurering van de afslag bij Broek dreigt steeds meer de landelijke sfeer en het karakteristieke van het dorp te verstoren en de rampzalige splitsing in tweeën te versterken.

Veranderd zijn ook de inwoners van Broek. Vooral in de laatste jaren zijn vele niet-Broekers eigenaren van oude Broeker huizen geworden, zodat de Vereniging Oud Broek haar opdracht steeds meer daarin ziet, deze "import" voor de geschiedenis van ons dorp te interesseren en hun enthousiasme voor het behoud van het dorp te stimuleren. Dit gaat niet zonder hulp van oud-Broekers en het is daarom erg belangrijk, dat de ingezetenen hun kennis en verhalen van en over het dorp aan de nieuwe Broekers doorgeven; de vereniging blijft dankbaar voor iedere activiteit van oud-Broekers, die dit doel ondersteunt.

In 1994 organiseerde Oud Broek weer een aantal activiteiten, waarvan de tentoonstelling over het Havenrak bijzondere aandacht verdient. Ook is er weer een Broeker Bijdrage verschenen waarin over "Broekers Buitengaats" werd geschreven door J.W. Niemeijer. Verdere informatie hierover wordt in het huishoudelijke gedeelte gegeven.

Ook dit jaar wil het bestuur weer diegenen danken, die bij rondleidingen, tentoonstellingen en dergelijke, actieve hulp boden of door suggesties en giften de Vereniging steunden.

Bestuur en jaarvergadering

Op 31 maart 1994 werd de achtentwintigste algemene jaarvergadering gehouden. Zoals in het verslag van 1993 al aangekondigd, moest het bestuur na 22 jaren samenwerking afscheid nemen van zijn lid Jeanne Crouse. Mevrouw Crouse vervulde de vaak lastige taak van de ledenadministratie, waarvoor de vereniging haar grote dank verschuldigd is. Haar taak is nu overgenomen door mevrouw Ria Baltussen, die diezelfde avond met algemene stemmen als nieuw bestuurslid werd benoemd. Verder traden deze avond mevrouw Mars-Hetjes en de heer Van Schaagen periodiek af, om onmiddellijk herkozen te worden.

De samenstelling van het bestuur was in 1994 als volgt:

Dr C.A. van Spaendonck-von Oppen	voorzitter
F.B.E.M. Noyons	secretaris
J. de Waal	penningmeester
R. Baltussen	ledenadministratie
P.J. Hornstra	publiciteit
E. van Schaagen	lid
K.W. Mars-Hetjes	lid

Dr J.W. Niemeijer verdient ook dit jaar weer onze dank, niet alleen voor het beheer van de collectie en zijn grote inzet bij de samenstelling van de jaarlijkse tentoonstelling, maar ook voor zijn niet afnemend interesse in het wel en wee van de vereniging.

Na afloop van het huishoudelijke gedeelte werd aan de heer en mevrouw Leydekker een "La Fargue" overhandigd voor de verdienstelijke restauratie en verbouwing van het huis Roomeinde 1.
Daarna had het auditorium het grote genoegen naar de heer Cornelis de Jong te luisteren, de meesten leden bekend uit de actiegroep "Redt de Rijp", die een interessante voordracht hield over de geschiedenis en functie van de stolp in Noordholland. De avond eindigde met een gezellig samenzijn.

Tentoonstelling

Op Monumentdag werd in het voormalige raadhuis aan De Erven de derde mini-tentoonstelling geopend in de reeks die aan Broeker straten is gewijd. Ditmaal kwam het Havenrak aan bod. Met oude prenten, foto's, ansichten enzovoort was een beeld opgeroepen van het wisselend aspect van dit dorpsgedeelte sinds ca. 1760. Daarnaast gaven voorwerpen uit de vroeger veel talrijker winkels en bedrijven een indruk van het veranderd sociaal 'gezicht'.
Er was een en ander uit het eigen bezit van de Vereniging, maar vooral ook allerlei als bruikleen van leden. Met name de familie Bruyn (betr. de vroegere kaasmakerij), mevr. Bruigom (betr. bakker Oly), mevr. A. Swart (over Havenrak 23), dokter Neijs en de families Dekker en Van Montfrans (over hun huizen). Behoudens enkele grote stukken, als een slee (van Havenrak 5, ingezonden door fam. Spaans) en ingelijste platen, werd het merendeel in de nieuwe vitrines geëxposeerd. Samensteller/inrichter was J.W. Niemeijer.
Het aantal bezoekers, ruim 600, overtrof nog dat van de vorige tentoonstellingen. Daaraan zal de lange duur van de expositie niet vreemd zijn geweest, maar zeker ook niet dat in dezelfde ruimte door het Recreatieschap Waterland een kleine presentatie was ingericht over het landschap in onze streek; ook deze trok veel publiek.

Collectie en publicaties

Met meer dan 50 nieuwe inventarisnummers kon dit jaar het record van 1993 niet breken, maar er is geen enkele reden tot ontevredenheid: de historische collectie is in 1994 kwantitatief èn kwalitatief verrassend gegroeid. Dat is vooral te danken geweest aan de vrijgevigheid van hen die 'Oud Broek' een goed hart toedragen. Daarbij speelt waarschijnlijk ook een rol de grotere bekendheid die de collectie van de Vereniging heeft gekregen door de jaarlijkse tentoonstellingen, waar immers zoveel van het eigen bezit te zien is geweest.
In tegenstelling tot de meeste vorige jaren waren het nu niet zozeer papieren aanwinsten: foto's, ansichten, boeken enzovoort, maar vooral andere voorwerpen die 'Oud Broek' verwierf. Daaronder zijn bijvoorbeeld: een herdenkingsvlag uit 1872 (geschenk J.P. Mars), verscheidene

voorwerpen met betrekking tot de schaats- en sledesport in Broek (geschenk P. Ent), een mouwband met het woord Oranje, en gedragen bij de Bevrijding in 1945 door de B.S. (geschenk dokter E. Smit, Schellinkhout), een plankje met opschrift uit 1876 betreffende de verbouwing van Havenrak nr. 19 (geschenk dokter H.R. Neijs), sierknipwerk uit de familie Tolk (geschenk mevrouw W. Bruigom-Six), een reeks voorwerpen van allerlei aard, ten gebruike bij de inrichting en aankleding van tentoonstellingen (schenking
J. van Houwelingen). Door aankoop kon hieraan nog een en ander worden toegevoegd.
Onder de handschriften en documenten moet in de eerste plaats worden vermeld het winkelboek van schilder Jacob Tolk. Het beslaat de jaren 1848 - 1855 en levert een overvloed van gegevens over materialen, de werkzaamheden en de kosten van zijn bedrijf, maar ook over de huizen waar schilderwerk, glasreparaties en dergelijke werden uitgevoerd. Het komt uit de nalatenschap van mevrouw Annie Tolk en werd de vereniging geschonken door mevrouw M. Spaans - Dekker. Interessant zijn verder de jaarrekeningen 1932 - 1935 plus een notititeboekje uit 1926 - 1934 van de bakkerij J. Oly, Havenrak 1 (geschenk mevrouw Bruigom), de geschiedenis van de boerderij Anna's Hoeve, Roomeinde 17, opgetekend door J. van der Snoek, en een transportacte uit 1919 van het huis Havenrak 23 (geschenk mevrouw A. Swart).
Bij de foto's waarmee de collectie dit jaar werd uitgebreid waren onder andere: het herinneringsalbum voor meester Smit bij zijn 25-jarig ambtsjubileum in 1955 (geschenk van de familie), een serie van 14 burgemeestersportretten, gemaakt naar de ingelijste beeltenissen in het voormalige raadhuis (foto's J. de Waal) en een foto uit ca. 1900 van de koepel aan De Erven, genomen van de straatzijde, met op de voorgrond een sierlijk aangelegd tuintje, met stijlvol hekwerk en ornamenten (geschenk mevrouw Berghoef).

In de reeks Broeker Bijdragen verscheen in juli een nieuwe aflevering, getiteld 'Broekers buitengaats, een 18e-eeuwse bron voor de expansie over zee', door J.W. Niemeijer. In de loop van het jaar kwam bovendien een artikel over het antieke koperwerk van de kerk tot stand, dat begin 1995 als Broeker Bijdrage nr. 36 zal worden gepubliceerd.

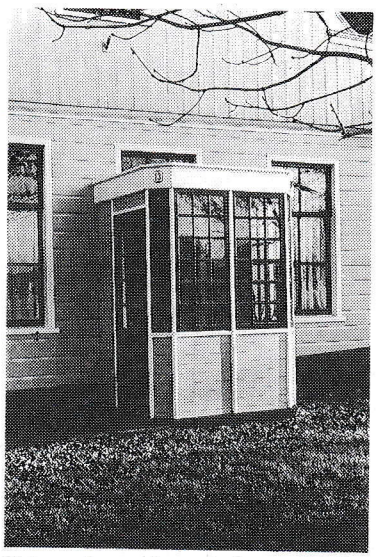
Overige activiteiten

Het bestuur had enige malen contact met de Vereniging Oud Monnickendam met betrekking tot het Waterlands Museum in oprichting.
In het kader van de verdere bestemming van het voormalige raadhuis Broek in Waterland aan de Erven 2 wendde onze vereniging zich tot de Gemeente Waterland met de vraag welke de verdere bestemming zou zijn. De gemeente wacht eventuele verkoop van het pand af.
Bij herhaling heeft de vereniging geïnformeerd naar de status van het algeheel bomenplan en gewezen op de mogelijkheid dat onze vereniging in speciale gevallen een bijdrage kan leveren.
De plaatsing van lantaarnpalen naar oud model heeft nog steeds de aandacht van de vereniging. Zij heeft verklaard ook daarin een eigen bijdrage te kunnen leveren. De mallen voor deze lantaarnpalen zijn in het bezit van de gemeente. Voorts heeft Oud Broek de gemeente gevraagd of de attributen uit het voormalige raadhuis onder de hoede van de vereniging geplaatst zouden kunnen worden. Het gaat hier onder andere om de portrettengalerij van de Broeker burgemeesters en in het voormalig raadhuis aanwezig koperwerk.
Voorts heeft de vereniging medewerking verleend aan de Open Monumentendag door te bevorderen dat een aantal woningen in Broek openstonden voor bezichtiging. Er is in het bestuur gesproken over de beoogde uitbreiding van het Broeker Huis.
Oud Broek heeft in het verslagjaar medewerking verleend aan een tentoonstelling van het Noord-Hollands Landschap en ten slotte in samenwerking met Staatsbosbeheer een achttal rondleidingen verzorgd.

Veranderingen in het dorpsbeeld

Een rondgang door de dorpskom laat zien dat, hoewel er geen grote renovaties meer te verwachten zijn (met uitzondering van het zich 'in restauro' bevindende pand De Erven 10-14 en de oude werkplaats van Tinkelenberg) er steeds nog veel aandacht wordt besteed aan details, die het dorpsbeeld beïnvloeden. Hiertoe valt ook het weer aanbrengen van latjes-luiken of blinden te rekenen, een verschijnsel dat zich de laatste jaren op verschillende plaatsen voordeed.

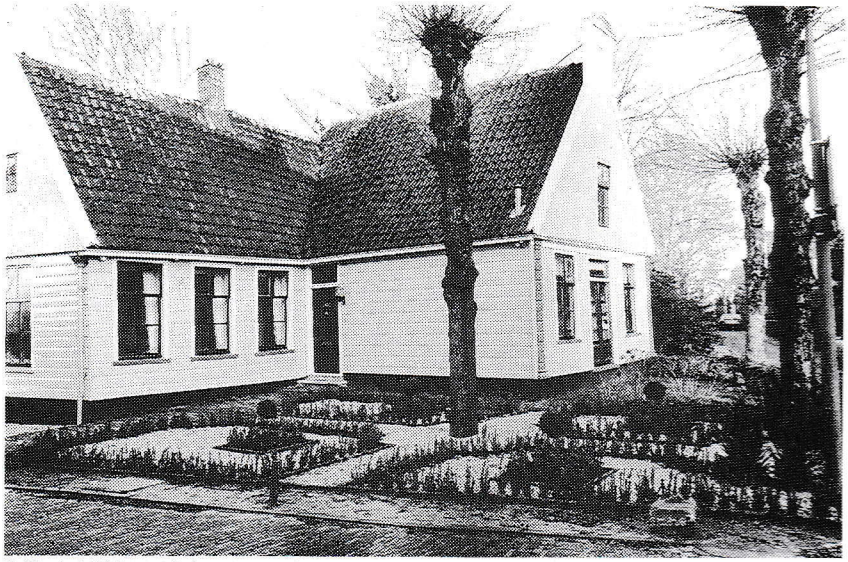
Op Havenrak 13 werd niet alleen de voorgevel gerestaureerd en geschilderd, ook het tochtportaal bij de voordeur werd enigszins gewijzigd weer opgebouwd.

Het gerestaureerd en enigzins gewijzigd tochtportaal voor Havenrak 13

De belangrijkste restauratie van 1994 wordt gevormd door Havenrak 5. De nieuwe eigenaren hebben met veel inzet het in zeer slechte staat verkerende gebouw hersteld, de voordeur naar zijn oude plek in het midden verplaatst, de oude raamindeling weer hersteld en een voortuintje tussen het huis en Havenrak 7 aangelegd. Dat leidde ook ertoe, dat een nieuwe stoep ontstond, om het niveauverschil tussen zij-ingang en straat te overbruggen.

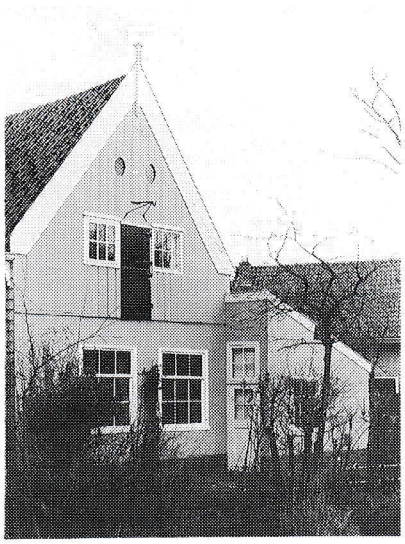
Bij de pastorie werd ter bescherming van de privésfeer langs de straat een heg geplant, die de inkijk beperkt. Een blik op de houten pagode is dus straks niet meer mogelijk, zodat het bestuur in overleg met de eigenaren van de pastorie op zoek is gegaan naar een nieuwe plek voor het torentje.

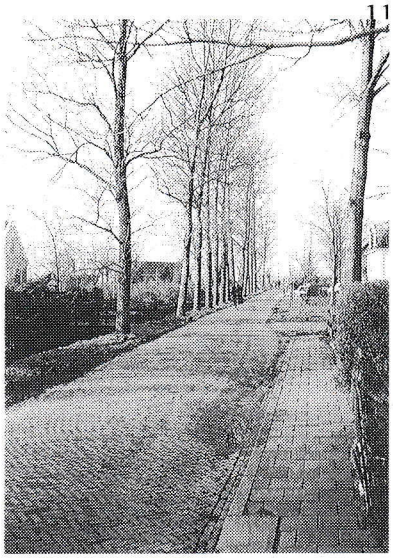
Stijltuin bij Roomeinde nummer 1

Nadat in 1993 aan het Roomeinde 30 op geslaagde wijze een raam was toegevoegd, werd in 1994 het hele huis opnieuw gevoegd, een nieuw hek geplaatst en een tuin aangelegd; het laatste gebeurde ook op Roomeinde 1, dat nu aan de voorkant door een stijltuintje wordt gesierd.

Het stenen huis Roomeinde 27 onderging een omvangrijke verbouwing. Het dak werd verhoogd en het huis aan de achterkant met een aanbouw vergroot, net als Roomeinde 32, waar de aanbouw aan de Broeker stijl werd aangepast. Een huis verder op nr.34, herstelde men de fundering, en het dak kreeg door verhoging een gewijzigde vorm.

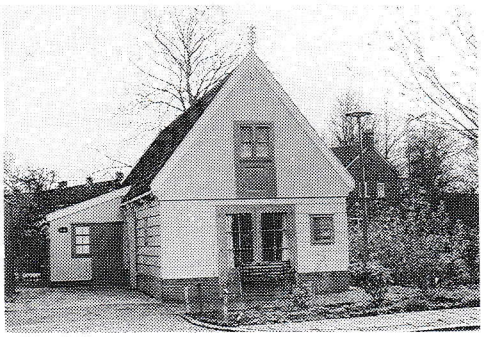

Aanbouw aan Roomeinde 32

De Noordermeerweg vóór het rooien van de bomen

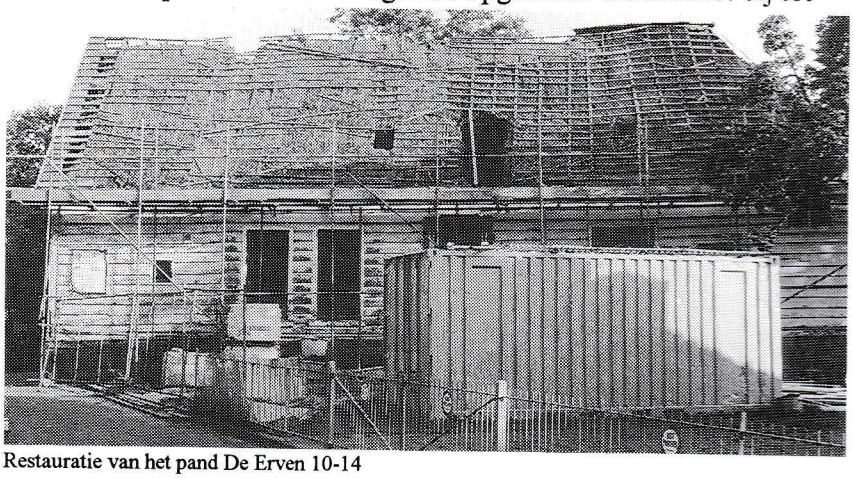
Doorlopend naar de Noordmeerweg kan men zien, dat in het kader van bestratingswerkzaamheden de populieren omgezaagd werden. Verdwenen is ook de kastanje in de tuin van de pastorie, die al in februari aan de zaag ten offer viel.

Voormalige houtloods, behorend bij Keerngouw 16

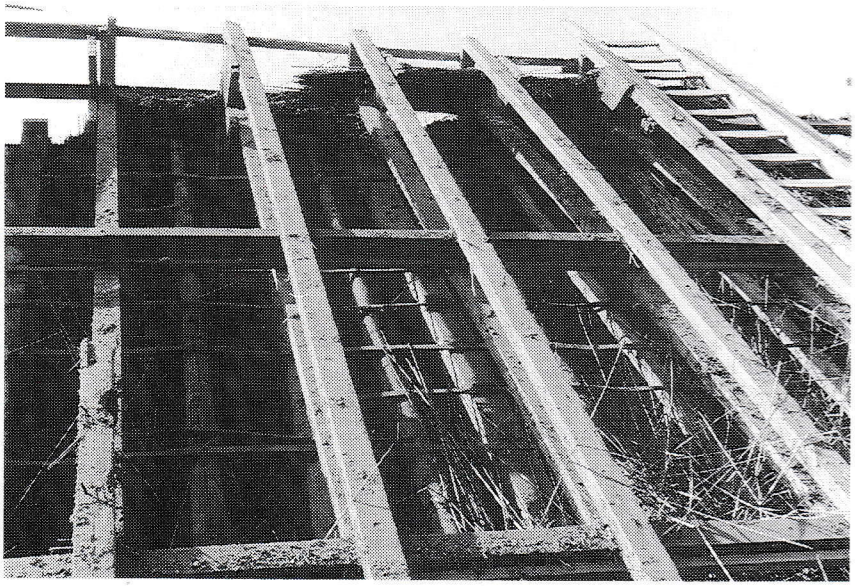
Verder is op te merken, dat Leeteinde 3 een opschrift met de huisnaam kreeg, de ingang van het Broekerhuis van lantarens werd voorzien , het herbouwde pand aan de Keerngouw 16 een schilderbeurt in groen, turquoise en geel onderging en het dak van De Erven 10-14 bij de restauratie een extra kapel kreeg.
Tenslotte werd de oude afslag naar het zuidelijke gedeelte van ons dorp

ca.200 m verplaatst. Helaas dragen de opgestelde borden niet bij tot

Restauratie van het pand De Erven 10-14

duidelijkheid: niet-ingezetenen zullen moeite hebben de zuidelijke inrit in het dorp als zodanig te herkennen. Bovendien versterkt deze wijziging de ongelukkige splitsing van het dorp in twee helften.

Oude dakconstructie van De Erven 10-14

Contributie en verkoop

Ook in 1994 kon de contributie gehandhaafd blijven op *f* 12,50 voor ingezetenen en op *f* 17,50 voor niet-ingezetenen.
In dit jaar werden er 2 bundels Broeker Bijdragen en ongeveer 157 vogelvluchtkaarten verkocht.
Per 31 december bedroeg het ledental 256.

Overzicht van baten en lasten over 1994

Contributies	ƒ 3185,--	Contributies/	
Subsidie	709,--	Verzekeringen	ƒ 333,45
Rente	19,86	Kantoorkosten	459,50
Broeker Bijdragen	70,--	Publicaties	1044,60
Vogelvluchtkaarten	607,--	Boeken, prenten	750,--
Giften	27,50	Bijeenkomsten	186,20
Diversen *	12,10	Watermolen	9,--
		Fotografie	99,80
		Diversen *	355,75
		Saldo positief	1392,16
	ƒ 4630,46		ƒ 4630,46

Balans per 31 december 1994

Bank	ƒ 8135,71	Kapitaal	
		per 1-1-'94	ƒ 6977,05
Kas	232,50	Saldo positief	1392,16
Tentoonstellings-materiaal	1,--		
	ƒ 8369,21		ƒ 8369,21

* Diversen:

Verkoop			
oude jaarverslagen	ƒ 12,10	Huur	ƒ 100,--
		Restauratie	
		gedenkbord	100,--
		Bloemen en	
		geschenken	155,75
	ƒ 12,10		ƒ 355,75

30 JAAR

VERANDERINGEN IN HET DORPSBEELD

SAMENGESTELD DOOR
ED VAN SCHAAGEN

Uitgave van de
Vereniging Oud Broek in Waterland

Om dit jaarverslag, dat in het jubileumjaar verschijnt, wat extra's mee te geven is hier achterin een overzicht afgedrukt van wat in de lange reeks eerdere jaarverslagen vermeld staat aan restauraties, verbouwingen en andere grote en kleinere veranderingen in het straatbeeld. Die gegevens zijn gerangschikt in de volgorde van een denkbeeldige wandeling. Bij de citaten uit de oude verslagen zijn enkele onjuist vermelde huisnummers verbeterd, evenals een paar drukfoutjes e.d.; voor het overige is de oorspronkelijke tekst aangehouden.
De periode die met deze verslaglegging wordt bestreken is er een geweest van ongekende monumentenactiviteit in vrijwel het gehele oude dorp. Het bestuur meent dan ook, dat de nu volgende lijst zeker zijn historisch en documentair nut zal bewijzen.

<u>De weidemolen aan de Drs. van Disweg</u>

1966 : In november '66 werd de molen gedemonteerd, in het voorjaar '67 waren er de onderhandelingen met de molenmaker en het vervoer van de molen daarheen, in de zomer de besprekingen over de herplaatsing en het gereedmaken en omheinen van het stuk land, en tenslotte in het najaar het halen en de wederopbouw van ons herstelde bezit.

1973 : In opdracht van de vereniging bracht Chr. Tinkelenberg een nieuw hek aan, en de molenmaker Rem uit de Wormer verving het kogellager achter het wiekenkruis. Eind december draaide de molen weer.

1986 : Het weidemolentje werd gerepareerd en staat nu te pronken aan de Kromme Leeksloot. Het molenwerfje werd in eigen beheer voorzien van een hardhouten hek.

<u>Broekermeerdijk 9 + 11/13</u>

1990 : Op de Broekermeerdijk werden de nummers 9 en 11/13 - nog net binnen het beschermd dorpsgezicht - wit gepleisterd c.q. geschilderd, waardoor ze zich minder goed in hun omgeving voegen dan vroeger toen het nog eenvoudige baksteenmuren waren.

Broekermeerdijk 15

1973 : De boerderij Broekermeerdijk 15, waar vorig jaar de kaakberg een prooi van de storm werd, was dit jaar ook wat het stenen gedeelte betreft zo bouwvallig geworden dat zij omgehaald moest worden. In een jaar of vier vijf is deze volkomen restaurabele boerderij door hard materialisme, onwil en gebrek aan gevoel ten gronde gegaan.

1977 : Na jarenlang wachten kwam tenslotte een einde aan één van de meest lamentabele situaties in ons dorp. Doordat de boerderij aan de Broekermeerdijk 15 als het ware uit zijn as herrees, werd het silhouet van de zuidelijke begrenzing van het Havenrak weer als vanouds.

Jaagweg 1

1969 : Reddeloos verloren is het huis Jaagweg 1, dat opgeofferd moet worden aan de noodzakelijke tracéverbetering van de Provinciale weg tussen de brug en garage Kelderman. Het valt zeer te betreuren dat daarmee weer één der onze oude houten huizen verdwijnen gaat. Misschien geen monument van de eerste orde maar met zijn langgerekte daksilhouet en de naar het Zuideinde toegewende uitbouw wel een heel bekoorlijk pand. Er is bepaald dat bij de sloop de daarvoor in aanmerking komende materialen - wij denken bijvoorbeeld aan deuren, ramen en dakpannen - ter beschikking zullen komen aan restauraties aan oude huizen in het dorp.

1978 : Nu het gevaar van sloop van het pand Jaagweg 1 is afgewend (wat hebben we daar voor gevochten) kon de voorgevel worden opgeknapt. Een grote verbetering.

Eilandweg 7 (Zuydwyk)

1987 : De cascorestauratie van de boerderij Zuydwyk is gereed gekomen. Hoe noodzakelijk en ingrijpend deze restauratie was heeft een ieder kunnen volgen. Tijdens de restauratie zijn o.a. nog een betegelde kelder, sporen van een knechtenkamer in de stal en fragmenten van een niet meer aanwezige mooie kamer aan de westzijde aangetroffen. Alle lof voor de opdrachtgeefster die haar wensen zo wist aan te passen dat

de indeling niet gewijzigd hoefde te worden.

Eilandweg 11

1991 : Eilandweg 11 werd grondig verbouwd. Het kreeg een groter en hoger dak.

Eilandweg 13

1991 : Eilandweg 13 werd eveneens grondig verbouwd. Het bleef grotendeels hetzelfde maar er verrees een grote kaakberg achter het huis die met een smalle doorgang met het voorhuis verbonden werd.

1993 : Bij Eilandweg nummer 13, waar eerder als uitbreiding van de woongelegenheid een kleine kaakberg was gebouwd, werd nu terwille van renovatie het voorhuis gesloopt. In december was het alweer herbouwd.

Zuideinde 1

1991 : Een treurig hoogtepunt van 1991 vormde het afbranden in de nacht van 30 april van het monument Zuideinde 1, eigendom van de kunstenares mevrouw M. Juraij. In korte tijd resteerde van dit karakteristieke houten woonhuis slechts de fundering.

1992 : Het op 30 april 1991 afgebrande monument Zuideinde 1 van de kunstenares Marjolein Juraij werd herbouwd, zij het na lange discussies over de ingediende bouwplannen, op de oude fundamenten. Het werd een gebouw dat uit drie etages bestaat. Er is gekozen voor een oxbloodrode kleur met vensterluiken in een lichtblauw-groene kleur.
Het huis wordt letterlijk bekroond door twee tulpvormige nokversieringen.

Zuideinde 8

1969 : Het meest in het oog lopend was daar de wederopbouw van nummer 8, waarbij in overleg met monumentenzorg besloten werd tot reconstructie van de 17e-eeuwse voorgevel.

Zuideinde 13

1972 : Van nummer 13 werd het buitenwerk geheel vernieuwd.

Zuideinde 24

1974 : Een grote onderneming was de renovatie van het pand Zuideinde 24, dat niet op de monumentenlijst staat maar toch als karakteristiek oud houten huis beschouwd kan worden. De toenmalige eigenaar, W. Vos, verrichte ingrijpend constructief herstel aan het voorhuis en vergrootte het achterhuis. Het resultaat is een stijlvast Broeker woonhuis, in zijn massa en silhouet robuust, zonder dat er finesse in de detaillering aan ontbreekt.

De lange brug

1985 : Het jaarverslag toont een afbeelding van de "Stenen brug" en daaronder de ervoor in de plaats gekomen reconstructie van de oorspronkelijke houten "Lange brug".

Wagengouw 12

1991 : Op de Wagengouw trad een verbetering op door het ingrijpend veranderen van het gebouw "De Voorhaak". Thans bevindt zich op die plek een groot houten woonhuis in aangepaste stijl.

Laan 44

1978 : Bij Laan 44 werd aangevangen met de bouw van een nieuwe werkplaats.

1992 : Laan 44 werd lichtgroen geschilderd.

Laan 38-40

1985 : Dat de Laan weer veel van zijn oude glorie teruggewonnen heeft is mede te danken aan de tot stand gekomen restauratie van het pand Laan 38-40. Wat is het toch jammer dat het enige jaren geleden nog

aanwezige gesneden deurkalf spoorloos verdwenen is. Mogelijk kan de eigenaar hiervoor nog een passende oplossing vinden.

1991 : Laan 38 werd in een donkere groenblauwe kleur geschilderd. Deze kleur hadden de bewoners onder de verflagen aangetroffen.

Laan 22-24-26-28

1976 : Belangrijke plannen zijn er ook voor Laan 22-24-26. Het huis bevat nog zeer veel van de oorspronkelijke rijk bewerkte wanden, plafonds en stookplaatsen, met name in de vorm van houtsnijwerk en schilderingen. Een genuanceerde restauratie is in voorbereiding, waarbij de oorspronkelijke indeling weer wordt hersteld. De voorgevel zal wellicht ook weer in overeenstemming met het interieur worden gebracht. De schouw van de middenkamer van het pand bevatte tot zo'n tien jaren, of nog iets langer, geleden een drietal geschilderde doekjes, zoals nog te zien op de foto in de monumentenbeschrijving van Van Agt. Volgens de verhalen zijn ze nog in Broek aanwezig, en terugplaatsing zou een goede zaak zijn !

1981 : Aan de Laan is de restauratie van pand 22/28 in volle gang.

1984 : Laan 22-28 is op de voorgevel na practisch geheel gerestaureerd.

Laan 20

1992 : Op Laan 20 is het hek vernieuwd en zijn de kleuren gewijzigd.

Laan 18

1976 : Wat betreft Laan 18 , eind 1975 door de gemeente aangekocht, kan gemeld worden dat een eerste onderzoek heeft plaatsgevonden. Van dit driebeukige huis zijn de belangrijkste delen van de constructie nog aanwezig. In het huis komen gotische korbelen voor, vermoedelijk nog van voor de brand in 1573. De windveren zijn van een interessante vorm geweest, te oordelen naar sporen op het verfwerk van het weeghout. Het huis zal grondig worden gerestaureerd en hierna door de Gemeente aan een particulier worden verkocht.

1978 : Met de restauratie van het pand Laan 18 werd begonnen. In de voorgevel werd het restant van een deurkalf gevonden met het jaartal 1593, het oudste tot nu toe. Aan het eind van het jaar was het huis onder de kap.

1979 : De restauratie is gereed. Wat achteraf gelegen - van oorsprong een boerderijtje met vierkant, dat niet werd gereconstrueerd - en met donkere gevels en wegen, verschuilt het zich eerder voor de wandelaar dan dat het hem opvalt. Vooral de restauratie van de interessante 16e-eeuwse voorgevel, met het deurkalf uit 1592 (lees 1593) en de buitenbeschieting van afgeschuinde delen is een compliment waard. Alleen is nog het wachten op een kopie van de oorspronkelijke makelaar.

Laan 8

1993 : Voor het pand Laan 8 zijn in 1993 twee leilinden geplant.

Laan 6

1990 : Op de Laan werd de gepleisterde gevel van nummer 6 roze en paars gesausd.

Laan 4

1974 : Tijdens de restauratie van de boerderij aan de Laan nummer 4 kwam er een aantal verrassende vondsten tevoorschijn. De schouw bijvoorbeeld vertoonde sporen van vier verschillende bouwperioden, en achter de mooie 18e-eeuwse betimmering van het middelhuis trof men nog fragmenten van een veel oudere betimmering aan. Achter het schotwerk bleken ook nog restanten van de oude glas-in-lood vensters aanwezig. De stal is vermoedelijk veel breder geweest. Aanwijzingen daarvoor op het kadastraal minuutplan van 1832 worden bevestigd door vondsten in het werk. Zeker is dat er in de loop der tijden erg veel veranderd is in dit belangrijke huis, veelal met funeste gevolgen voor de constructie.
Al eerder was de achter tegen het pand aangebouwde kaakberg afgebroken en in dezelfde vorm herbouwd, een heel karwei, dat voltooid werd in april 1974.

Op voorstel van architect Philippona liet de vereniging bij restauratieatelier Uilenburg in Amsterdam twee houten pilasterconsoles snijden.

1975 : Op de Laan kon de familie Spaans in december gelukkig weer haar gerestaureerde boerderij nummer 8 betrekken. Bij de restauratie van het pand is vooral getracht de oude verhoudingen te herstellen. De toestand van de rijke voorgevel was helaas zo slecht, dat vrijwel alles vernieuwd moest worden. Alleen de voluut boven het raam op de verdieping is nog de originele. Van het interieur, met nog zo veel 18e-eeuwse ornamentiek kon gelukkig nog veel behouden blijven. De gebeeldhouwde consolestukken die "Oud Broek" in 1974 liet snijden kwamen dit jaar gereed en werden aan de eigenaar van het pand, de heer J. Spaans jr. aangeboden, die zich voor dit gebaar zeer erkentelijk betoonde.
De snijstukken worden thans geschilderd en binnenkort aangebracht.

1992 : Het huis Laan 4 werd lichtblauw geschilderd en de dooddeur met erboven een gesneden bord werd in rood met beige-witte omranding kleur gegeven.

Dorpsstraat 20

1990 : Dorpsstraat 20 kreeg een schilderbeurt. Het schotwerk is hier in pastelgroen uitgevoerd, terwijl de pilasters bruingrijs gemarmerd werden; deze laatsten ongeveer zoals ze ook in de jaren zestig door de toenmalige bewoner IJsbrand Bijl werden geschilderd.

Dorpsstraat 17

1973 : Bij de ingang van Broek werd voor Dorpsstraat 17 het spijlenhek dat zeer beschadigd was door het verkeer, vakkundig hersteld en geschilderd.

Dorpsstraat 15

1992 : Bij de ver gaande (nieuwe) vormgeving van de tuin van Dorpsstraat 15 is helaas een 18e-eeuwse sokkel verdwenen. Deze sokkel, op oude afbeeldingen nog te zien, is tot onze grote spijt meegenomen door de vorige eigenaren.

Dorpsstraat 11-13

1972 : De hardstenen paal bij Dorpsstraat 13 werd voorzien van een lantaarn.

1980 : Aan de Dorpsstraat nam de restauratie van woonhuis 11/13 een aanvang. Het aanzicht van de Dorpsstraat zal hierdoor aanzienlijk verbeteren.

1981 : Het woonhuis Dorpsstraat 11/13 werd grondig gerestaureerd en staat er weer in oude glorie, een verrijking voor de naaste omgeving.

Dorpsstraat 5-7

1971 : Verbouwingen aan het huis nummer 5, in recente tijd de "Witte Valck" gedoopt, boden een verrassing. Ofschoon het gebouw er nu typisch 19e-eeuws uitziet, bleek het in oorsprong toch twee eeuwen ouder te zijn. De gevel heeft een soort schijntop, die verhult dat daarachter het dak aan de noordzijde een ander beloop heeft. In het zuidelijke dakschild zijn nu twee uitgebouwde vensters aangebracht, geflankeerd door houten voluten, in een voor dit huis wel wat erg barokke vorm.

1988 : In het jaarverslag staat een oude foto van de "Witte Valck", Dorpsstraat 5-7 afgedrukt. "De vereniging Oud Broek in Waterland dringt erop aan dat de authentieke topversiering weer wordt aangebracht" luidt het bijschrift.

1990 : Nu de restauratie van het pand voltooid is kan met voldoening vastgesteld worden dat de voorgevel inderdaad weer door die uitgezaagde ornamentatie gesierd wordt. Er is trouwens ook verder reden tot

tevredenheid dat dit jarenlang verwaarloosde kraakpand er nu weer zo gaaf bijstaat in een van parkeerplaats tot tuin herschapen omgeving. Bij het schilderwerk zijn de witte strepen tussen de rabatdelen - op de oude foto te zien - niet weer aangebracht, maar is blijkbaar gekozen voor een egale Bentheimerzandsteenkleur.

Dorpsstraat 4

1981 : Bijna het hele dorp liep in het middernachtelijke uur van 22/23 februari uit naar het Havenrak, opgeschrokken door brandweersirenes waar geen einde aan leek te komen: Neeltje Pater in brand.

1984 : Op de feestelijke opening van het letterlijk uit zijn as herrezen restaurant "Neeltje Pater" was het bestuur aanwezig en overhandigde de eigenaar een ingelijste "La Fargue" als beloning voor de voortreffelijke, in de oorspronkelijke stijl uitgevoerde herbouw.

Dorpsstraat 3

1971 : Dorpsstraat 3, de vroegere "Broeker Bazar" , is ook onder handen genomen. Het interieur bleek nog heel wat 17e-eeuwse onderdelen te bevatten. Achter het huis is gegraven naar de fundamenten van een "vierkant" dat, naar men aanneemt, deel heeft uitgemaakt van dit pand.

1972 : Bij het algemeen herstel en vergroting van de vroegere "Broeker Bazar", Dorpsstraat 3, werd ook daar het dak vernieuwd. Er kwam onder de pannen een dikke laag riet te voorschijn, als bewijs dat ook dit pand goeddeels 17e-eeuws was gebleven. Achter het bestaande huis werd een vierkant opgetrokken, een verhoogde en rechts buiten het voorhuis uitstekende achterbouw van het type dat in Broek meer voorkomt. (vergelijk bijv. Havenrak 17). In de winter was het hele pand glasdicht, maar wat betreft het interieur nog lang niet klaar.

1973 : Het gerestaureerde huis Dorpsstraat 3 kreeg een houten hek dat het vroegere open voorplaatsje nu afsluit.

Dorpsstraat 1

1980 : In het verslag wordt melding gemaakt van het afbranden van restaurant "De Waterlander", langer en beter bekend geweest als "Concordia", in de maand juli.

1982 : Voor het terrein van "Concordia" aan de Dorpsstraat werd een plan ingediend voor een in Waterlandse trant te bouwen woonhuis. Tegen het einde van het jaar werd hiermee een aanvang genomen.

Havenrak 37-39

1976 : Ook huisnummer 39 wordt opgeknapt. De eigenaar bleek bereid te zijn de dakpinakels, zoals deze te zien zijn op een foto uit de collectie Stöve, weer te reconstrueren.

1978 : De restauratie van het woonhuis Havenrak 37-39 kwam gereed.

Havenrak 33

1991 : De Spar aan het Havenrak 33 kreeg een royale schuur achter op het erf. Een voorbeeld van goede traditionele houtbouw dat zich moeiteloos voegt in het historische dorpsbeeld.

Havenrak 31

1970 : De meeste aandacht trok natuurlijk de melkzaak aan het Havenrak. De plannen, die aanvankelijk slechts partiële verbouwing beoogden, bleken al gauw ontoereikend, en het kwam tenslotte neer op sloop en complete nieuwbouw van het voorhuis.
Er waren vooral in de eerste fase pakkende momenten, bijvoorbeeld toen op een vroege zaterdagochtend een grote kraan het dak van het huis lichtte en met een zwaai langzaam op een schuit in het Havenrak neerlegde. En niet minder toen op dezelfde wijze de zware lengtebalken voor het nieuwe houtskelet werden aangebracht. Ook later nog, bij het werk aan de gevel, was er trouwens aan belangstelling nooit gebrek. Wie zo dicht aan de weg timmert heeft nu eenmaal veel bekijks. In snel tempo verrees het nieuwe houten voorhuis, dat in nauw overleg met de

Rijksdienst voor de Monumentenzorg de gave constructie van het oorspronkelijke driebeukige gebouw herkreeg. Nog voor de kerstdagen was het werk zover gevorderd, dat de winkel officieel heropend kon worden. Dat geschiedde op donderdag 17 december met een toespraak door burgemeester Te Boekhorst.
Toen het bestuur hoorde van de restauratieplannen van de melkwinkel van C. Pels en zoon, rees al gauw het plan om vanwege "Oud Broek" een uithangbord aan te bieden, als blijk van waardering voor het initiatief om het oude pand weer zijn oorspronkelijke houten gevel en skelet te geven. Connecties met het Openluchtmuseum leidden tot een ontwerp, nauwkeurig gebaseerd op bewaard gebleven voorbeelden, en tot in details op schaal getekend. Dit ontwerp werd met de hand nagesmeed door G. Mars , van de Woudweeren, en daarna geschilderd, ten dele door ons oud-bestuurslid W. van Bree. Kort geleden kon het bord worden aangebracht en met een toespraakje van de voorzitter aan de eigenaar van het pand worden overgedragen. Door zijn forse afmetingen en authentieke vorm en kleur is het een opvallend sieraad van het Havenrak.

Havenrak 25-27-29

1968 : De 18e-eeuwse arduinstenen lantaarnpaal voor het huis Havenrak 27 was door een zware storm beroofd van zijn lantaarn. Toen deze niet te herstellen bleek heeft de vereniging een haar toebehorend exemplaar aangeboden, nadat dit door de vaardige hand van J. van Veen gerestaureerd was.

1969 : Aan het Havenrak bereikte het herstel van nummer 27 een (voorlopig) eindstadium, waardoor de consolidering van dit mooie 17e-eeuwse huis is gewaarborgd, en ook het interieur aan historische sfeer gewonnen heeft.

1970 : In 1969 werd bericht dat de restauratie van Havenrak nummer 27-29 een voorlopig einstadium had bereikt. Niettemin werd dit jaar toch de achtergevel nog onder handen genomen. Door afbraak van slordige aanbouwsels en herstel van het goedjaarseind in zijn oorspronkelijke proporties, werd een rustig en harmonisch tuinaanzicht verkregen.

1971 : Aan het pand Havenrak 25 werden enige herstellingen uitgevoerd. De mooie gewelfde gevelbekroning kwam daarbij nog niet aan bod, maar wel werden de blinden hersteld. Dit is een prijzenswaardig initiatief. Oude briefkaarten laten zien dat deze karakteristieke 19e-eeuwse zonweringen al op vele plaatsen uit Broek verdwenen zijn, wat bepaald een verarming van het dorpsbeeld is.

1971 : Tot grote voldoening van het bestuur kwam nog aan het einde van 1971 het poortje tussen de huizen Havenrak 23 en 25 klaar. De eigenaar van dit laatse pand, waar het bij behoort, stond "Oud Broek" toe een reconstructie van de oorspronkelijke bekroning aan te brengen. Het poortje staat nog compleet afgebeeld op prentbriefkaarten van rond 1900, en verder kon nog veel worden afgelezen aan het aanwezige houtwerk.

1976 : In het pand Havenrak 25-27-29 werd in de terugspringende zuid-west gevel een toegangsdeur vervangen door een raam, waarmee de oorspronkelijke situatie, of eigenlijk die van omstreeks 1830, werd hersteld. In de lange zuid-oost gevel werd een nieuw raam gemaakt.

1977 : Van het huis Havenrak 25-29 werd de ingang verplaatst naar de zijweeg; de deur in de voorgevel bleef echter gehandhaafd.

Havenrak 23

1976 : Van Havenrak 23 werd het voorschot vernieuwd.

Havenrak 21

1969 : Met de vernieuwing van het achter deze panden (Havenrak 17 en 27, EvS.) gelegen boerderijtje (Havenrak 21) werd deze herfst een begin gemaakt.

Havenrak 19

1973 : Ook de paal op het erf van de dokter, Havenrak 19, werd voorzien van zijn bekroning. Het is de bedoeling dat deze lantaarn ook gaat branden en dan een lichtpunt is langs het wandelpad tussen Havenrak en

Parkeerterrein.

Havenrak 13-17

1969 : Havenrak nummer 17, waarvan het eenvoudige exterieur niet direct verraadt dat het een met snijwerk versierde en ten dele betegelde achterkamer bevat, werd door de eigenaar zorgvuldig onderzocht, in tekening gebracht, en hersteld. Een bijzonderheid is dat het erf een ware schat aan bodemvondsten bleek te bewaren, waarvoor van de zijde van het Instituut voor Prae- en Protohistorie dit jaar daadwerkelijke belangstelling getoond is.

1994 : Op Havenrak 13 werd niet alleen de voorgevel gerestaureerd en geschilderd, ook het tochtportaal bij de voordeur werd, enigszins gewijzigd, weer opgebouwd.

Havenrak 9-11

1978 : De vernieuwing van het hoge dak van de voormalige stolpboerderij Havenrak 9-11 werd dit jaar bijna voltooid.

Havenrak 7

1971 : Nummer 7, een tweebeukig huisje, dat in onderdelen al verminkt was, kreeg een nieuw houtskelet en nieuwe wanden. De gevelindeling werd iets gewijzigd, de detaillerig werd verbeterd en het liggende rabatwerk van het voorschot werd vervangen door staande delen.

1976 : Aan de achterzijde van no. 7 werd een kleine aanbouw aan het pand toegevoegd.

Havenrak 5

1994 : De belangrijkste restauratie van 1994 wordt gevormd door Havenrak 5. De nieuwe eigenaren hebben met veel inzet het in zeer slechte

staat verkerende gebouw hersteld, de voordeur naar zijn oude plek in het midden verplaatst, de oude raamindeling weer hersteld en een voortuintje tussen het huis en Havenrak 7 aangelegd.

Havenrak 1

1978 : Het uitgestelde onderhoud aan het huis en schuur, Havenrak 1, werd voortgezet. Interessant was hier de vondst van restanten van een fundering van middeleeuwse kloostermoppen. Deze vondst, en het aantreffen van dergelijke moppen in de fundering van Kerkplein 10, geeft aan dat deze hoek van het Havenrak reeds in vroege tijden bebouwd was.

Keerngouw 2

1971 : Bij Keerngouw 2 werd een bouwvallig afdak annex schutting vervangen door een houten garage en dito hek, beide van o.i. uitstekende vormgeving. Ofschoon het gebouwtje nog voor de voltooiing veel opschudding teweegbracht, mag - geloven wij - toch geconstateerd worden dat het nu ter plaatse een zeer aanvaardbaar element in het dorpsbeeld is geworden.

Keerngouw 3

1971 : Ook Keerngouw 3 onderging een verbouwing Dit jaar werd de noordzijde onder handen genomen, nadat al eerder de zuidkant aan de beurt was geweest. Het karakter van dit aardige, slanke huis, waarvan men door de ramen nog de 17e-eeuwse korbelen kan zien, is door deze verbouwing onaangetast gebleven, terwijl de bewoonbaarheid ongetwijfeld zeer is vergroot.

1974 : In het voorjaar werd het erf van het in de voorgaande jaren opgeknapte huis Keerngouw 3 aan de straatzijde afgezet met een goed houten hek, dat in vorm aansluit bij het al eerder geplaatste hek aan de overkant.

Keerngouw 4-6 (In het verslag van 1989 ten onrechte als nummer 8)

1989 : Dit pand, dat in 1988 in één dag met de grond gelijk werd gemaakt, werd in 1989 herbouwd.

Keerngouw 10 + 12

1972 : Op de Keerngouw werden eind maart de beide aaneengebouwde stenen huisjes nummer 10 en 12 gesloopt, om te worden vervangen door één groter huis, voor de familie De Gier ontworpen door de architect Kwakman. Het opnieuw in steen opgetrokken gebouw kreeg twee houten kopgevels, die harmonisch aansluiten bij het onlangs vernieuwde naastgelegen pand nummer 8.

Keerngouw 16

1993 : Op de Keerngouw werd van beide gebouwen van huisnummer 16 het rechter pand , wegens de slechte staat waarin het verkeerde, afgebroken maar terstond in dezelfde vorm herbouwd.

1994 : Het herbouwde pand aan de Keerngouw 16 onderging een schilderbeurt in groen, turquoise en geel.

Kerkplein

1978 : Dankzij de medewerking van de Technische Dienst Kring Monnickendam gelukte het de eerste gegoten kunststenen lantaarnpaal toch nog op de dag van de Algemene Ledenvergadering op 2 juni recht tegenover de Leerkamer geplaatst te krijgen.

1982 : Eind november werd met een grote dieplader een linde van het terrein van Neeltje Pater, welke daar moest wijken voor de nieuwe bouw, overgeplant naar het kerkplein. Zo staat daar nu een volgroeide boom hetgeen veertig groei-jaren scheelt.

1983 : De dorpslinde, die in 1982 van Neeltje Pater naar het Kerkplein werd overgeplaatst, doet het! Nog steeds warm ingepakt om de boom alle kans te geven om zich goed te zetten. De vereniging is zeer content

met de dorpslinde. Het is de eerste aanzet tot de herinrichting van het Kerkplein.

1984 : De dorpspomp en de daarbijbehorende steen zijn gerestaureerd en opnieuw geplaatst. Rond de dorpslinde is een bank geplaatst. Op de hardstenen lantaarnpalen na is het geheel voltooid.

1985 : Door de plaatsing van de nieuwe hardstenen lantaarnpalen, heeft het Kerkplein aan oude sfeer herwonnen. De door " Oud Broek" uit beton vervaardigde kopie van een paal is hierdoor weer vrij gekomen en aan het Havenrak geplaatst.

Kerkplein 2

1986 : Bij de verbouwing van Kerkplein 2 kwamen binnenschilderingen uit omstreeks 1750 te voorschijn. Deze fraaie decoraties konden behouden blijven en zijn een waardevol element in het huidige interieur.

1987 : De restauratie van het achterhuis van het pand Kerkplein 2 zal velen nauwelijks opgevallen zijn. Hier geldt wat je zo vaak hebt als je in oude Broeker huizen komt: wat jammer dat niet iedereen even naar binnen kan kijken, want Broek is niet alleen aan de buitenkant mooi: wat er binnen allemaal te zien is, schitterend, en niet één dezelfde.

1991 : Minder opvallend was de vernieuwing van de voorzijde van Kerkplein 2. Hierbij kwam aan het licht dat het pand aan de voorzijde waarschijnlijk langer is geweest. De afgezaagde balkconstructie geeft aanleiding tot deze veronderstelling.
Onder de pannen kon men de vroegere rietbedekking nog ontdekken.

Kerkplein 6 (voormalig postkantoor)

1973 : Een grote restauratie was het voormalig postkantoor aan het Kerkplein, dat bestemd is tot gemeente secretarie, onder leiding van architect Philippona. Hiermee werd begonnen in april, en aan het eind van het jaar was het uiterlijk voltooid. Zowel beneden als boven werd de raamindeling teruggebracht tot kleine ruitjes, het dakbeschot en het houtwerk boven de kozijnen werd vernieuwd, de ingangspartij hersteld,

enz.

1991 : Van belang is ook de verbouw van de voormalige gemeentesecretarie aan het Kerkplein 6. Het postkantoor verhuisde in maart van dit jaar uit het pand en vestigde zich aan het Havenrak. De secretarie werd vervolgens tot woonhuis verbouwd waarbij het monumentale karakter zoveel mogelijk werd behouden.

1992 : De voormalige gemeentesecretarie wordt, na de verbouwing tot woonhuis, in lichtgrijze tinten geschilderd.

Kerkplein 10

1970 : In de antiekzaak op de hoek van het Kerkplein, zeker één van de oudste huizen van Broek, werd in de winkel oud eiken wagenschot afgeloogd, dat nu met zijn mooie, donkere, bestorven tint een verfraaiing van het interieur is.

1978 : Met de restauratie van het pand Kerkplein 10 werd een aanvang gemaakt, waarbij de slechte staat van het monument tot een gedeeltelijke afbraak noodzaakte. Hierbij werd een (los) deurkalf met het jaartal 1669 gevonden, alsmede een timmermansmerk anno 1625.

1979 : De restauratie is voltooid. Dit huis, dat in het dorpscentrum zo'n opvallende plaats inneemt, wijkt wat vormgeving betreft af van het gebruikelijk type. Oorspronkelijk een eenvoudige driebeuk met flauwe dakhelling, werd het huis in de loop der tijd vergroot door twee uitbouwen aan elkaar, waardoor het huidige beeld ontstond. De zorg waarmee eigenaren, architect en timmerlieden deze restauratie hebben omringd, verdient alle lof.

Kerkplein 11-12 (voormalige pastorie)

1969 : De lijst zou bijvoorbeeld nog uit te breiden zijn met de bouw van een garage aan de noordzijde van de N.H. pastorie in een onopvallende en simpele vorm.

1976 : Een belangrijke eigen restauratie van de vereniging was het tuinhek rond de pastorie, in de loop der jaren zo zeer verwaarloosd en zo vaak aangereden door autobussen die keerden op het Kerkplein dat er sprake was van algeheel verval. In december was het funderingswerk en de herplaatsing van het grondig gerepareerde hek een feit. Alleen de gietijzeren bekroningen van de stijltjes en de rozetten op halve hoogte wachten nog op herplaatsing, waarna het geheel geschilderd kan worden.

1990 : Een belangrijke verbetering had plaats aan het Kerkplein door de uitgebreide herstelwerkzaamheden - buiten zowel als binnen - aan de voormalige pastorie. Ook hier maakte verwaarlozing plaats voor zorgvuldige afwerking. Buitenom werd het oude kleurengamma in grote lijnen aangehouden, maar ondergingen enkele onderdelen wijzigingen. Zo werd de rode voetingmuur nu zwart en kwam wit in de plaats van het zachtere crème voor veel van het houtwerk.

1992 : Ten slotte kunnen wij nog wijzen op een verrijking van het dorpsgezicht: met ingang van deze zomer is een houten pagode uit het eind van de 18e eeuw terug in Broek en is in de tuin van Kerkplein 12 een bijzondere blikvanger.

1994 : Bij de pastorie werd ter bescherming van de privesfeer langs de straat een heg geplant, die de inkijk beperkt. Een blik op de houten pagode is dus straks niet meer mogelijk, zodat het bestuur in overleg met de eigenaren van de pastorie op zoek is gegaan naar een nieuwe plek voor het torentje.

<u>De Nederlandse Hervormde Kerk</u>

1987 : 1987 is wel een zeer verheugend jaar voor de renovatie van ons dorp. Na vele jaren van onzekerheid is het dan toch zover dat de zo noodzakelijke restauratie van de kerk een aanvang heeft genomen.

1989 : Op 8, 9 en 10 december wordt de restauratie feestelijk afgesloten.

De veruit omvangrijkste restauratie in het dorp was natuurlijk die van de kerk en de voormalige kosterij (1987-1989). Het dorpsbeeld werd er niet echt door veranderd, maar wel verbeterd. (Foto door Fotoclub Broek in Waterland, 1989)

De Kerkebrug

1985 : De geplande restauratie van de brug bij de kerk heeft een aanvang genomen en zal zeer zeker een welkome ondersteuning van het dorpsbeeld zijn.

1986 : De restauratie van de brug bij de kerk is voltooid. Deze in ons land weinig voorkomende draaibrugconstructie kon behouden worden. De niet oorspronkelijke stenen beschoeing is door een houten vervangen.

Bruggetjes Roomeinde en Erven

1971 : Van gemeentewege werden twee bruggetjes vervangen, één aan het Roomeinde en één aan de Erven. Hierbij werd gebruik gemaakt van een ontwerp dat door "Oud Broek" een paar jaar geleden aan de gemeente was aangeboden en dat was gebaseerd op de hier vanouds gebruikelijke "zijltjes".

1980 : De brug nabij De Erven 26 werd vernieuwd, de vormgeving aangepast, zodat de herinnering aan de vroegere zijltjes opgeroepen wordt.

De Erven 1

1973 : Langs de wal van De Erven 1 liet de eigenaar over de gehele lengte eveneens een houten hek plaatsen, dat werd uitgevoerd naar ontwerp van een der bestuursleden van "Oud Broek", en waarbij voor de palen de enig overgebleven hekstijl bij de Leerkamer model stond. Deze hoek van Havenrak herkrijgt daardoor weer wat meer van zijn vroegere sfeer.

De Erven 5

1973 : Van het 18e-eeuwsw huis Erven nr. 5 werden kort voor de herfst alle goten en gootklossen vernieuwd, gelukkig geheel conform het bestaande werk.

1976 : Een belangrijke restauratie die dit jaar een aanvang nam was die van de Erven 5. Bij dit uit omstreeks 1790 daterende pand wordt beneden de oorspronkelijke indeling weer grotendeels hersteld; de trap wordt verplaatst, bedsteden worden gereconstrueerd en enkele latere stenen binnenmuren verdwijnen. Verder behelst deze restauratie de gedeeltelijke vervanging van vloerbalken, vloeren, muurplaten, buitenweeg en dakhout. Het houtsnijwerk rondom het huis wordt ontdaan van de al te dik geworden verflagen, en ook plaatselijk aangeheeld. Op de verdieping is een originele oplossing van de slaapvertrekken, de badkamer en het construeren van twee bedsteden gevonden. Ook de schuur zal grondig worden aangepakt. De restauratie van het huis zal naar verwachting

medio 1977 zijn voltooid.

1977 : De ingrijpende restauratie van De Erven 5, begonnen in 1976, kwam dit jaar op enkele details na gereed. Ook de schuur aan het water, waarvoor in december het fundament werd gelegd kwam inmiddels gereed. Dit interessante huis werd in de jaren 1787/88 nieuw opgebouwd, nadat het erf gedurende 15 jaren alleen als tuin gebruikt werd. Aangezien van oorspronkelijke huizen uit die tijd weinig andere voorbeelden te vinden zijn , dient deze belangrijke restauratie extra te worden gewaardeerd.

De Erven 8

1988 : Het verslag van 1988 toont een foto van het pand De Erven 8 waarvan de restauratie in dat jaar gereedgekomen is.

De Erven 10-14

1993 : Tegen de winter werd begonnen met het pand De Erven 10-14. Het grote en hoge huis werd geheel ingepakt in groen zeil, waarna de verzakte funderingen werden ontgraven en de binnenwanden weggenomen. Er was al wel bekend dat hier en daar onderdelen waren beschilderd met taferelen - vruchtfestoenen en dergelijke - maar bij het uitpellen van het interieur kwam nog veel meer te voorschijn. Het is ongetwijfeld het rijkstbeschilderde historische pand dat nog in ons dorp te vinden is, en verdient zeker nader onderzoek.

1994 : De Erven 10-14 kreeg bij de restauratie een extra dakkapel.

De Erven 16

1978 : De restauratie van het achterhuis van De Erven 16 werd voltooid. Interessant was de vondst van een 17e-eeuws kruiskozijn, dat in de restauratie kon worden opgenomen. Dit huis heeft een zeer bewogen bouwgeschiedenis achter de rug en er werd door de tijd veel aan geknoeid; eens was er een kaarsenmakerij in gevestigd, en het werd zelfs als pakhuis gebruikt.

1980 : De Erven 16 kwam dit jaar gereed.

1993 : Het pand De Erven 16 kreeg een schildersbeurt en is nu geel van kleur.

De Erven 7

1990 : Nummer 7 werd aan de naar het Havenrak gekeerde zijde voorzien van een grote en zeer opvallende uitbouw in metaal en glas.

De Erven 20

1993 : De vernislak op de beide voordeuren en de poort werd vervangen door een stemmige groene verf.

De Erven 22

1990 : Met ornamenten die overgeschoten waren na de bekroning van het pastoriehek met granaatappels, liet de vereniging het hek van De Erven 22 completeren.

De Erven 26

1979 : Een bijzondere restauratie was die van de in marmerimitatie beschilderde vloer in het huis De Erven 26. De oorspronkelijke schildering, die - ofschoon geheel versleten - nog zichtbaar was, en van omstreeks 1740 moet dateren, werd zoveel mogelijk gevolgd, met toevoeging van een als lichter gekleurd marmer geschilderde cirkel in het midden. Het is aan te nemen dat dergelijke gemarmerde vloeren ook verder in Broek wel voorkwamen, al is dit tot dusver het enige voorbeeld dat bekend is. Het bijgebouw van dit huis, dat vroeger genummerd was Erven 30, en in 1978 op de monumentenlijst werd geplaatst, stond in het verslagjaar lange tijd in de stellingen, omdat er restauraties aan de dakconstructies moesten worden verricht.

De Erven 40

1980 : Op het terrein van De Erven 40 werd een woonhuis in Water-

landse trant gebouwd, een goede afsluiting vormend van de bebouwing rond het Havenrak.

De Erven 42

1992 : Aan de achterzijde van De Erven 42 is een kaakberg gebouwd.

De Erven 38

1976 : De kaakberg met aangebouwde woning die aan het einde van De Erven staat krijgt nu geheel een woonbestemming. Een vrijwel complete vervanging van deze kaakberg werd hiervoor in het afgelopen jaar uitgevoerd.
Er is geprobeerd de esthetische schade, die uit dit soort oneigenlijk gebruik altijd zal ontstaan, tot het aanvaardbare te beperken, met name wat de raamindeling betreft.

Roomeinde 1

1991 : Aan het Roomeinde 1 werd de gevel opgesierd met op de zolder aangetroffen klauwstukken naast het raam op de eerste etage en de pilasters werden blauw gemaakt.

1993 : In de zomer van 1993 kwam de restauratie van het pand Roomeinde 1 aan bod. Bij de sloop van de latere stenen achteraanbouw kwam een interessante oude weeg in het zicht plus een haardplaats met schoorsteen. Eén en ander is fotografisch vastgelegd voordat de nieuwe achterbouw dat weer aan het zicht zou onttrekken.
Het huis heeft bij de restauratie een flinke uitbreiding ondergaan, die echter op een heel natuurlijke manier met het oude huis harmonieert en zich naadloos in het historische dorpsbeeld voegt. Natuurlijk moesten ook aan de voorzijde herstellingen worden verricht; ook deze zijn op terughoudende en gevoelige wijze verwezenlijkt.

1994 : Roomeinde 1 wordt nu aan de voorkant door een stijltuintje gesierd.

Roomeinde 2 (in het verslag van 1970 ten onrechte nummer 1)

1970 : Roomeinde 1 (lees 2) werd vergroot met een aanbouw aan de zuidzijde, uitgevoerd in dezelfde aard als het huis, en - belangrijk!- gedekt met bijpassende dakpannen. Hier werd door de pretentieloze maar toch zorgvuldige vormgeving een goede aansluiting bij de bestaande bebouwing bereikt.

Roomeinde 3

1983 : De oude school aan het Roomeinde is door de gemeente verkocht. De nieuwe eigenaars hebben hem niet gesloopt. Het aanzicht is gelukkig gebleven, het karakter is veranderd.

Roomeinde 5

1970 : Aan het Roomeinde kan voorts de verbouwing van nummer 5 vermeld worden.

1973 : Het stenen huis Roomeinde 5 kreeg rondom een beplanking van houten delen, een operatie die goed geslaagd is een heel natuurlijk effect heeft opgeleverd.

1975 : Van het huis nummer 5 onderging de garage een verbouwing waarbij het platte dak door een kap werd vervangen.

Roomeinde 7-13

1974 : Eén van de belangrijkste restauraties van 1974 was die van het pand Roomeinde 7-13, geleid door architect N. Philippona. Door een zeer nauwkeurig en gedetailleerd onderzoek van het betaande gebouw heeft men in hoofdzaken volgens de 18e-eeuwse toestand kunnen restaureren, hoewel het huis erg verminkt was. Zo kreeg het toch al rijzige pand zijn sierlijk omhoogstrevende klokgevel. Men mag aannemen dat deze vroeger met snijwerk versierd is geweest, net als de onderpui, maar om niet in fantasieornamentiek te vervallen is er van afgezien ook nu weer houtsnijwerk aan te brengen.
Binnen kon de 18e-eeuwse indeling van het - oorspronkelijk 17e-eeuwse - pand benut worden om het geschikt te maken voor de functie die het straks zal krijgen: half woonhuis, half bedrijfspand. Een wandschildering, die in het achterhuis werd aangetroffen, is inmiddels gerestaureerd

en zal weer aangebracht worden. Vroeger moet er trouwens nog veel meer van dien aard geweest zijn. De heer H. van Wijngaarden te Buiksloot weet te vertellen dat er aan het einde van de vorige eeuw in de uitspringende kamer nog een wandbespanning met de oudtestamentische voorstelling van Hagar en Ismael aanwezig was, die er door zijn vader en hem uit verwijderd is. Er was ook een prachtige schoorsteen, met 144 blauwe tegels en een vloer die niet gespijkerd maar gezwaluwstaart was.

1975 : Na het huis volgde de tuin waarvan de straatzijde, in het voorjaar van 1975, werd voorzien van een fraai ijzeren hek.

1976 : De restauratie van Roomeinde 7-13, al voltooid in 1975, werd nog uitgebreid met verdere aanleg van de tuin. Voorts werd hier met veel zorg een schuur gebouwd, grenzend aan het toegangspad naar Roomeinde 5a.

Roomeinde 14

1974 : Eén der interessantste huizen in dit deel van het dorp is het pand Roomeinde 14, waarin de kruidenierszaak van P. Ruyterman is gevestigd. In het magazijn daarvan zijn nog merkwaardige schilderingen te zien. Het dak van dit huis was, vooral rond de kil aan de zuidzijde, erg slecht geworden maar gelukkig werd het door de eigenaar in de loop van dit jaar zeer zorgvuldig hersteld.

Roomeinde 19

1972 : Van nummer 19 werden door de eigenaar J. van Rijn met veel zorg en energie de wanden en gevels vernieuwd, waarbij zowel de constructie alsook de raamindeling verbeterd werd.

1973 : Door bemiddeling van de architect Boschma uit Edam laat "Oud Broek" een fraai voorbeeld van de 19-eeuwse hekbekroning in de vorm van een denneappel opnieuw afgieten. De eerste serie daarvan is bestemd voor de eigenaar van Roomeinde 19. Daarmee wil "Oud Broek" een kleine bijdrage leveren aan de met zoveel energie en vakmanschap uitgevoerde restauratie van dat pand.

Roomeinde 20

1991 : Van de in 1991 uitgevoerde restauraties en verbouwingen viel met name op de verbouwing van het pand Roomeinde 20. Dit in oorsprong in baksteen opgetrokken pand, gebouwd in de no-nonsense traditie van na de Tweede Wereldoorlog, werd door de eigenaar aan de achterzijde zodanig opgeknapt dat het zich beter voegt in zijn omgeving. Het boograam op de eerste verdieping is enigszins gewaagd maar misstaat niet. Wellicht kan de voorzijde in een later stadium worden aangepast.

Roomeinde 21

1989 : Het pand Roomeinde 21 onderging een ingrijpende restauratie. Dit pand wordt vanuit het Roomeinde aan het zicht onttrokken door het daarvoor gelegen houten woonhuis. Omdat de bouwkundige kwaliteit, mede als gevolg van een aanzienlijke scheefstand in de lengterichting, veel te wensen overliet en de indeling bovendien niet meer beantwoordde aan de eisen van deze tijd, werd gekozen voor een alomvattende restauratie. Wandelaars kunnen het resultaat bewonderen door het voor het pand gelegen steegje in te lopen.

Roomeinde 22

1970 : Een grote schuur achter nummer 22, die zeer bouwvallig en verveloos was geworden, leek voorbestemd om te worden vervangen door een modern bouwsel. Maar gelukkig werd zij door een piëteitvol eigenaar in de oude vorm hersteld, met toevoeging van twee ramen, "negen-ruiters", die in het kleine gevelvlak helaas wat groot uitgevallen zijn.

1972 : Op nummer 22 werd de onaantrekkelijke stenen voorgevel voorzien van een houten voorschot met klokgevel, in opdracht van de eigenaar P. Ent getekend door architect N.M. Philippona, op grond van een der illustraties in het 18e-eeuwse boekje van Cornelis Schoon, dat op het Rijksarchief te Haarlem wordt bewaard. De vloeiend verlopende contour van de topgevel, die de voorbijganger een steeds wisselend aspect biedt daar zij vrijwel alleen overhoeks te zien is, speelt op verras-

sende wijze samen met de bocht die de straat daar maakt.

1977 : Op nummer 22-24 was de eigenaar met veel doorzettingsvermogen het gehele jaar zelf doende de voetingen en zijwegen aan noord- en zuidzijde te restaureren.

Roomeinde 23-27

1976 : Achter het stenen huis no. 27 stond een oude materialenloods. In de loop van het jaar werd vergunning verkregen deze te slopen en enkele meters naar achteren opnieuw op te bouwen, in een iets ruimere opzet. Aan het einde van het jaar was deze bouw juist aangevangen.

1977 : Op het erf van Roomeinde 27 werd een nieuwe houtloods gebouwd die goed aansluit bij de destijds zo gelukkig uitgevallen timmermanswerkplaats.

1978 : Rest ons op het Roomeinde de nieuwe schuur te noemen, die verrees tussen de nummers 27 en 29-35. Gelukkig bleef een deel van de fraaie doorkijk op het achterliggende land gespaard.

1985 : De oude timmermanswerkplaats en de houtloods aan het Roomeinde 23 werden tot woning verbouwd.

1993 : Roomeinde 23 werd blauw geschilderd.

1994 : Het stenen huis Roomeinde 27 onderging een omvangrijke verbouwing. Het dak werd verhoogd en het huis aan de achterkant met een aanbouw vergroot.

Roomeinde 29-35

1977 : De ingrijpende restauratie van Roomeinde 29-35 nadert zijn voltooiing. Hierdoor is opnieuw een belangrijk historisch monument van de ondergang gered. De exacte tekening die de toemalige eigenaar, Cornelis Schoon, in 1755 maakte, geeft aan dat de gevel zo goed als zeker een klokgevel is geweest. Hoewel ook de Begeleidingscommissie Beschermd Dorpsgezicht adviseerde weer een dergelijke gevel aan te

brengen, werd helaas gekozen voor herstel van het restant van de gevel, met als resultaat een gedrukte topgevel, die niet past bij het fraaie raam met omlijsting.

Roomeinde 28

1970 : Het huis nummer 28 werd aan de zijde van het Dee vergroot met een aanbouw, die door zijn aangepaste schaal en goede detaillering een uitstekend effect maakt.

Roomeinde 28a

1976 : Schuin tegenover no. 37 werd een pand gebouwd op een nog niet eerder bebouwd perceeltje grond, oorspronkelijk een overtuintje langs het Dee. Wellicht tot menigeens verbazing, maar wel in overeenstemming met het bestemmingsplan. Wat niet in de breedte aanwezig was werd in de hoogte gezocht, en het vrij bescheiden huis kreeg daarom allereerst een aanzienlijke kelder. Bij de verdere bouw bleek al spoedig dat het een zeer aangepast ontwerp was, en er mag worden verwacht dat het huis wanneer het is voltooid al spoedig niet meer weg te denken zal zijn.

1977 : Aan het Dee werd de laatste hand gelegd aan het pand nummer 28a, zijnde een reconstructie van het afgebroken achterhuis van Roomeinde 37-39.

1992 : Roomeinde 28a kreeg niet alleen nieuwe dakkapellen en een terras aan het Dee, maar ook een nieuw houten hek, waarvan de vorm is gebaseerd op een tekening van Cornelis Schoon.

Roomeinde 30

1993 : In het hoekhuis Roomeinde 30 werd in de blinde, naar de begraafplaats gekeerde muur een raam ingebracht. Dit is uitgevoerd naar model van de bestaande ramen en feitelijk alleen maar een verbetering van de aanblik van het huis.

1994 : In 1994 werd het hele huis opnieuw gevoegd. Er werd een nieuw hek geplaatst en een tuin aangelegd.

Roomeinde 32 (in verslag 1969 ten onrechte 12)

1969 : Nummer 12 (lees 32) bleek zo vervallen dat er vrijwel tot herbouw moest worden overgegaan.

1970 : Ook de schuur van nummer 32, die voor aan de weg staat en door latere aanbouwsels zeer werd ontsierd, kreeg aan de hand van oude afbeeldingen weer zijn vroegere gedaante.

1993 : Bij Roomeinde 32 wordt een nieuw hek geplaatst.

1994 : De uitbouw werd in Broeker stijl aangepast.

Kerkhof

1990 : Bij het kerkhof verdween een ornament op de rechter hekpost. Oud Broek wendde zich tot de gemeente met het verzoek om dit mooie hek te herstellen.

Roomeinde 45
1968 : Een hardstenen stoep en een passende deur werden in 1968 aangebracht.

1969 : Bij nummer 45 werd in hoofdzaak het interieur vernieuwd.

1974 : Bij Roomeinde 45, op de overgang naar de Noordmeer, werd een nieuw hek geplaatst, geinspireerd door dat aan de waterkant achter Erven nummer 1.

Kerkhofbrug

1979 : Het derde werk dat werd voltooid is de reconstructie van de kerkhofbrug, zoals die in 1909 werd gebouwd als vervanger van de houten wipbrug.

Leeteinde 3

1992 : Van Leeteinde 3 is het nieuwe bijgebouw alleen vanaf het water zichtbaar. Het "oude" huis zelf werd gedeeltelijk vernieuwd. In de voortuin aan de straatzijde werd een grote, ornamentaal gevormde paal geplaatst.

1994 : Leeteinde 3 kreeg een opschrift en een naam.

Leeteinde 5

1980 : Boerderij Leeteinde 5 werd verbouwd en voor dubbele bewoning geschikt gemaakt. Hoewel hiervoor aan de gevels de nodige concessies zijn gedaan geeft het geheel toch een goede indruk.

1981 : De restauratie van Leeteinde 5 is gereed.

Leeteinde 24

1989 : Een nieuw huis wordt gebouwd op een gedeelte van het voormalig parkeerterrein van de voetbalvereniging S.D.O.B. Op de plek waar tot in het begin van de vorige eeuw een woonhuis stond, verrees in 1989 dit houten huis dat, als gevolg van de toegepaste traditionele bouwstijl, op aanvaardbare wijze past in zijn omgeving.

Leeteinde 20-22 (in het verslag 1975 ten onrechte 12)

1975 : Dit jaar was het pand Leeteinde 12 (lees 20-22) onderwerp van een verstrekkende renovatie. In augustus vond de totale ontmanteling plaats; in december was de herbouw al vrijwel weer gereed. De afbraak van het vervallen pandje ging zo snel in zijn werk dat te vrezen valt dat er niet heel veel tijd is geweest om de nog zeer talrijke en interessante bouwdetails te onderzoeken en vast te leggen.
Van het originele 17e-eeuwse woonhuis is nu in ieder geval nauwelijks meer iets over. Voor het bouwvallige, uitgewoonde pand is een goed bewoonbare reconstructie in de plaats gekomen.

1990 : Aan het Leeteinde werd achter nummer 20-22 onverwacht in

enkele dagen het houten monumentje "De Halve Maen" gesloopt. Hoewel de eigenaar bereid was het pand te herbouwen links naast zijn huis kreeg hij voor de herbouw op die plaats geen toestemming. Men vond dat die plek vrij doorzicht moest blijven bieden. Later verleende men wel toestemming voor een garage in aangepaste nieuwbouw op dezelfde plek.

1993 : Op het Leeteinde werd naast nummer 20 een bijgebouw/garage voltooid waarmee al in 1992 een begin was gemaakt.

Leeteinde 18 (P.T.T.-gebouwtje)

1985 : Ca. 10 jaar terug heeft "Oud Broek" een verzoek gericht aan de P.T.T. om hun gebouwtje - gelegen aan het Leeteinde - aan te passen aan het dorpsgezicht. Hoewel daarop toen niet meteen positief is gereageerd is men, toen het gebouwtje uitbreiding behoefde, welwillend geweest en werd de uitwendige bouwtrant aangepast.

Leeteinde 16

1973 : Met instemming van de stichting "Broeker Gemeenschap" is in 1973 de marmeren plaat met het opschrift "Diaconiehuis" aan de noordelijke zijgevel bevestigd en geeft daar aan de voorbijganger te kennen wat de oorspronkelijke functie van de huidige jeugdherberg is geweest.

1980 : Met de restauratie van het Broekerhuis - eigenlijk veel te lang uitgesteld - werd aangevangen.

1981 : De restauratie van het Broekerhuis is voor het grootste gedeelte gereed.

1982 : Met de officiele ingebruikname op 15 oktober kwam een einde aan een langdurige restauratieperiode, welke het gehele gebouw omvatte. En meer dan dat. Er werd een nieuw achtergedeelte aan toegevoegd in de vorm van het hoofdgebouw, maar zonder de eerste verdieping. Ook de binnenplaats is geheel nieuw ingericht met rode en gele steentjes en een aantal leilindes.

1994 : De ingang van het Broekerhuis werd voorzien van lantaarns.

Leeteinde 12-14

1971 : Voorop gaat het stenen pand Leeteinde 12-14. Na heel lang aarzelen is door de eigenaar, de vereniging "Hendrick de Keyser", de hand aan de ploeg geslagen en een begin gemaakt met de algehele restauratie. Men is, en dat was bij de treurige toestand van het huis ook niet overbodig, direct met grote voortvarendheid aan de slag gegaan. Eind 1971 was de "ruwbouw", dus het zuiver constructieve werk, voor ca. 90 % klaar, waaronder een groot gedeelte van het dakwerk, de vernieuwing van de gehele balklaag van de begane grond en het herstel aan het metselwerk van de voorgevel inclusief de kozijnen. Een speciaal probleem vormde de kil midden in het dak. Het voortdurende inwateringsgevaar is hier bezworden door bij de verzamelgoot gebruik te maken van polyester. Tijdens het bouwkundig onderzoek kwam o.m. aan het licht dat de oorspronkelijke keuken vermoedelijk omstreeks 1780 is vervangen door de huidige fraai afgetimmerde kamer links achter en dat daarbij een buitendeur aan die kant gedicht is.

1972 : Met het herstel van de symmetrische indeling en de monumentale ingang is het oorspronkelijke karakter van deftig woonhuis weer aan het pand gegeven.

Leeteinde 10

1988 : Het verslag van 1988 toont een foto van het pand Leeteinde 10 waarvan de restauratie in dat jaar gereedgekomen is.

Leeteinde 8

1987 : Dit pand was oorspronkelijk een woonhuis met daarachter een woonvierkant. Het werd bewoond door drie gezinnen. In de 19e eeuw werd het pand een boerderij. Het woonvierkant werd vervangen door een stal met daaraan verbonden een kaakberg. Na 1945 werd het huis verbouwd. Voor de recente restauratie bleken de kaakberg en de aan het woonhuis gebouwde stal zodanig vervallen dat tot sloop moest worden

besloten.

1988 : Het achterste gedeelte van de oorspronkelijke hooihuisboerderij werd in het verslagjaar hersteld.

Leeteinde 4-6

1967 : Ook met de vereniging "Hendrick de Keyser" werd enige malen overleg gepleegd in verband met de restauratie van het houten pand aan het Leeteinde waarin tot voor enige jaren de klompenmakerij gevestigd was. Gelukkig is men de problematiek, die in een impasse geraakt scheen te zijn, in juni van dit jaar eindelijk te boven gekomen en kon een begin gemaakt worden met het algeheel herstel van dit belangrijke pand dat er jarenlang als een ruïne bijgestaan heeft.

1968 : Na een lange periode van intensieve restauratiearbeid kwam in de zomer eindelijk het pand Leeteinde 4-6 gereed. Dit is een felicitatie waard voor de eigenaresse, de vereniging "Hendrick de Keyser", maar ook voor de architect, J. Schipper jr., en de in restauraties gespecialiseerde aannemersfirma D. de Vries Jzn. te Zaandam. De scepsis waarmee hier en daar de onderneming aanvankelijk was begroet verdween geleidelijk en de velen die op 1 november de opening van de in het huis gevestigde galerie "De Swaen" bijwoonden, hebben ongetwijfeld eenzelfde gevoel van verrassing en voldoening gehad als doorklonk in de toespraak van de burgemeester. Bij het bestuur gold die voldoening in niet geringe mate ook het behoud en zorgvuldig herstel van het aardige stenen gebouwtje in de overtuin, waarvoor onzerzijds indertijd zeer geijverd is en financiele steun verleend werd. Het bepaalt thans, samen met de naar oud model herbouwde en geteerde schuur op het naastgelegen erf, in belangrijke mate het schilderachtige aspect van dit dorpsgedeelte.

1970 : Het stenen gebouwtje bij het gerestaureerde huis Leeteinde 4-6 miste na de restauratie nog het gemetselde ovale raampje. Het is op verzoek van "Oud Broek" inmiddels weer aangebracht.

1970 : De plannen tot aanleg van een Broeker tuintje kwamen dit jaar in een verder stadium van uitvoering. Wat de plaats betreft viel de keus na

veel wikken en wegen op het voorerfje van het gerestaureerde huis Leeteinde 4 en dankzij de medewerking van de bewoners kon daar in het voorjaar de in 1969 aangekochte natuurstenen sokkel geplaatst worden en een taxus-haag geplant. Door de eigenaresse van het pand, de vereniging "Hendrick de Keyser", werd een partijtje gele steentjes ter beschikking gesteld, waarmee het straatje doorgetrokken werd, en zo wordt beetje bij beetje gewerkt aan de symmetrische aanleg, die ons uiteindelijk voor ogen staat.

1971 : Het tuintje (bij Leeteinde 2) waarvoor een soort vijfjarenplan is opgesteld, is dit jaar weer een stuk dichter bij zijn voltooiing gebracht, door de aanplant van 160 buxusstruikjes in een symmetrisch patroon. Bovendien werd een metalen vaas aangekocht ter bekroning van de stenen sokkel in het midden van de aanleg.

1993 : In het voorjaar onderging het stijltuintje bij Leeteinde 4-6, waarmee "Oud Broek" destijds veel bemoeienis heeft gehad, door de zorgen van de nieuwe bewoners een algehele vernieuwing. In het overtuintje werd aan de straat een kastanjeboom gerooid en vervangen door een plataan.

Leeteinde 1

1969 : Korte tijd later stonden er steigers bij het huisje Leeteinde 1, tegenover de kosterij, en begon ook daar een verbouwing. Deze beoogt het geheel verkommerde pandje, dat bovendien voor moderne woonbegrippen veel te klein was, in een harmonische en aangepaste vorm weer bruikbaar te maken. Voorzover het nu gereed is kan men er alle lof voor hebben. Helaas werd in het Dee een stenen muur opgetrokken die detoneert met de omgeving. Met teren zou vermoedelijk aan het aspect hier nog wel iets te herstellen zijn.

foto's Jan de Waal